

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук Невядовського Владислава Олеговича – на дисертаційне дослідження Науменка Сергія Михайловича «Адміністративно-правові засади взаємодії експертних установ з правоохоронними органами», подане на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. Вирішення питань підвищення ефективності правоохоронної діяльності, забезпечення правопорядку в нових умовах у чималій мірі залежить від чіткого і ефективного правового та науково-технічного забезпечення діяльності органів та установ, що забезпечують законність та правопорядок у державі.

Особливо це відноситься до експертних підрозділів, які покликані забезпечити науковими і техніко-криміналістичними засобами та методами весь процес розкриття та розслідування злочинів і служити своєрідним каналом впровадження сучасних досягнень науки криміналістики в правоохоронну діяльність та в практику розслідування злочинів. Все це вимагає перебудови і самого процесу організації діяльності експертних підрозділів на якісно новому рівні, і покращення адміністративно-правових засад їх діяльності, у тому числі при взаємодії з правоохоронними органами.

Тому питання вдосконалення організації діяльності експертів в правовому, організаційно-структурному і техніко-криміналістичному аспектах в умовах загострення криміногенної обстановки стають актуальними і необхідними для оптимізації практичної діяльності експертних установ, підвищення її ефективності в обслуговуванні потреб правоохоронної діяльності. Важливого значення при цьому набуває вдосконалення процесу організації та реалізації спільної діяльності в правоохоронній сфері.

З огляду на зазначені обставини дисертація Науменка С.М. є актуальною і своєчасною, оскільки вона присвячена теоретичному

осмисленню змісту та значення адміністративно-правових засад взаємодії експертних установ з правоохоронними органами.

Про актуальність дослідження свідчить також його відповідність Стратегії сталого розвитку «Україна–2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015, Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 року, Пріоритетним напрямом наукових досліджень Університету сучасних знань на 2017–2022 рр. (протокол Вченої ради Університету сучасних знань № 3 від 08.12.2016 р.).

Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства України і практики його реалізації, досвіду правового регулювання діяльності експертних установ зарубіжних країн визначити сутність та особливості адміністративно-правових засад взаємодії експертних установ з правоохоронними органами, а також шляхи їх удосконалення.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Рациональна та внутрішньо узгоджена структура дисертаційного дослідження свідчить про високий ступінь обґрунтованості результатів роботи. Загальна структура дисертації в цілому є логічною, послідовною, раціональною, обґрунтованою об'єктом, предметом, метою та завданнями дослідження. Надане на рецензування дисертаційне дослідження є першою фундаментальною та комплексною роботою, присвяченою визначенню сутності та особливостей адміністративно-правових засад взаємодії експертних установ з правоохоронними органами, а також виробленню пропозицій щодо їх покращення.

Науково-теоретичне підґрунття для виконання дисертації становлять наукові праці фахівців у галузі філософії, загальної теорії держави і права, адміністративного права та процесу, кримінального процесу, інших

галузевих правових наук, у тому числі зарубіжних дослідників. Нормативною основою дисертаційного дослідження є Конституція України, міжнародні договори та угоди, закони та підзаконні нормативно-правові акти, що визначають адміністративно-правові засади взаємодії експертних установ з правоохоронними органами. У ході дисертаційного дослідження було також використано законодавство деяких зарубіжних країн, досвід яких щодо взаємодії експертних установ з правоохоронними органами може бути використаний в Україні. Інформаційну та емпіричну основу дисертаційного дослідження становлять узагальнення практики діяльності експертних установ, довідкові видання, статистичні матеріали.

Узагальнений в роботі теоретичний та нормативний матеріал аналізується з використанням виваженого методологічного апарату, який включає як загальнонаукові, так і конкретні наукові методи пізнання, зокрема: гносеологічний, формально-юридичний, метод структурно-функціонального аналізу, порівняльно-правовий, аналітичний та інші методи пізнання процесів і явищ. Загалом, методи дослідження є цілком сучасними й обґрунтованими, що стало запорукою успішного вирішення поставлених дисертантом завдань.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що представлена дисертація є одним із перших комплексних досліджень, в якому на основі аналізу доктринальних підходів, правового регулювання і практики взаємодії експертних установ з правоохоронними органами визначено сутність, зміст та розкрито особливості адміністративно-правових засад такої взаємодії, а також надано обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення національного законодавства у досліджуваній сфері.

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем

адміністративно-правових засад взаємодії експертних установ з правоохоронними органами.

Зміст дисертації повною мірою відповідає вимогам паспорту спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

У результаті проведеного дослідження сформульовано ряд нових наукових положень, висновків, рекомендацій і пропозицій.

На особливу увагу заслуговують наступні положення, висновки, рекомендації та пропозиції, що викладені в цій дисертації, які найбільш наочно демонструють її наукову новизну, теоретичну та практичну значущість:

- визначені здобувачем ознаки взаємодії експертних установ з правоохоронними органами, до яких віднесено наступні: це спільна діяльність вказаних суб'єктів; регулюється нормами адміністративного права та інших галузей права; узгоджена за цілями, завданнями, місцем, часом, засобами та способами діяльності; спрямована на досягнення спільних цілей та результатів; зміст взаємодії визначається поставленими завданнями та результатами, на досягнення яких вона спрямована; за невиконання чи неналежне виконання завдань взаємодії сторони несуть відповідальність (с. 35).

- запропонована здобувачем система завдань експертних установ, у тому числі як суб'єктів взаємодії з правоохоронними органами, які запропоновано розподілити на три групи: 1) завдання з проведення дослідження та надання висновку, до яких необхідно віднести наступні: проведення дослідження за дорученням та матеріалами відповідного правоохоронного органу; проведення відповідно до законодавства оцінки майна та майнових прав, у тому числі завданих збитків; 2) завдання як учасника кримінального провадження, а саме: техніко-криміналістичне забезпечення огляду місць подій, інших слідчих дій та оперативно-розшукових заходів; виявлення та збирання доказів, необхідних для

проведення експертного дослідження та для кримінального провадження; виявлення за допомогою криміналістичних обліків осіб, причетних до скоєння злочину чи правопорушення; надання в межах своєї компетенції консультацій з питань техніко-криміналістичного забезпечення кримінального провадження; 3) завдання з інформаційно-технічного забезпечення криміналістичної діяльності: ведення обліку знарядь кримінальних правопорушень та інших об'єктів, отриманих чи вилучених під час кримінального провадження; забезпечення в межах повноважень функціонування інформаційно-пошукових систем та обліків, забезпечення режиму доступу до них (с. 42-43).

- визначена дисертантом система прав експерта у взаємодії з правоохоронними органами, яку систематизовано через поділ на права, що реалізуються з метою проведення повного, всебічного та об'єктивного дослідження, та забезпечувальні права (с. 56-57);

- запропоноване здобувачем визначення юридичної відповідальності експерта як регламентованої законодавством реакції компетентних державних органів та їх посадових осіб на діяльність експертів з виконання поставлених перед ними завдань та дотримання встановлених законодавством вимог, що виражається в застосуванні щодо них у встановленому порядку заходів впливу особистого, майнового чи організаційного характеру (с. 78);

- висновок здобувача, що основними елементами адміністративно-правового механізму взаємодії експертних установ з правоохоронними органами є наступні: адміністративно-правові норми; адміністративно-правові відносини; суб'єкти, наділені відповідними адміністративними повноваженнями; акти реалізації норм права; засоби, способи та форми впливу на суспільні відносини; організаційні елементи забезпечення взаємодії експертних установ з правоохоронними органами (с. 91);

- з'ясовані здобувачем основні напрямки взаємодії експертних установ з правоохоронними органами, до яких віднесено: проведення

судових експертиз та експертних досліджень; залучення експерта до проведення слідчих дій; залучення експерта для надання пояснень; обмін інформацією; проведення спільних науково-методичних заходів (с. 95);

- встановлення того, що під адміністративно-правовими формами взаємодії експертних установ з правоохоронними органами слід розуміти зовнішнє вираження їх погодженої спільної діяльності з виконання поставлених перед ними завдань, що реалізується в межах їх компетенції у встановленому законом порядку з дотриманням певних процедур та спрямоване на досягнення певних результатів (с. 109);

- обґрунтовану дисертантом систему адміністративно-правових форм спільної діяльності експертних установ та правоохоронних органів, які систематизовано наступним чином: 1) процесуальні: надання експертних висновків; надання консультацій та роз'яснень з питань, на яких вони спеціалізуються; 2) організаційні: а) правові: нормотворчість; прийняття індивідуальних нормативно-правових актів; укладення адміністративних договорів; б) неправові: ведення обліків; обмін інформацією; розробка та виконання спільних планів та програм; проведення спільних навчань, заходів наукового чи методичного характеру; розробка спільних методичних матеріалів; проведення спільних нарад, колегій тощо (с. 111-112);

- визначені здобувачем адміністративно-правові методи взаємодії експертних установ з правоохоронними органами, серед яких: організаційно-адміністративні, серед яких можна виділити: 1) метод владних приписів; 2) методи контролю; економічні методи, серед яких: 1) методи погодження актів; 2) методи планування; 3) методи інформаційного забезпечення (с. 123);

- розкриті здобувачем організаційні засади взаємодії експертних установ з правоохоронними органами, до яких віднесено: 1) визначення цілей та завдань взаємодії, форм та методів спільної діяльності; 2) нормотворче забезпечення взаємодії; 3) прийняття управлінських рішень,

їх виконання та контроль за належним виконанням; 4) планування та оцінка результативності взаємодії; 5) інформаційно-аналітичне забезпечення; 6) фінансове та матеріально-технічне забезпечення; 7) кадрове забезпечення; 8) діловодство (с. 132);

- обґрунтовані дисертантом позитивні риси зарубіжного досвіду залучення експертів до взаємодії з правоохоронними органами, зокрема при реалізації ними кримінального провадження, а саме: одноразове приведення експерта до присяги, що означає те, що в подальшому він буде чесно й добросовісно виконувати свої обов'язки; чітка регламентація порядку залучення приватних експертів та інших спеціалістів до кримінального провадження; залучення експерта в змагальний процес аналогічно досвіду США; запровадження електронної бази даних, у якій фіксуються всі експертні дії в конкретній справі; нормативне закріплення вимог до змісту висновку експерта, зокрема щодо його зрозумілості та однозначності; запровадження ієрархії посад експертів; членство експертних установ у міжнародних судово-експертних мережах (с. 151-152).

Дискусійні положення та зауваження. У дисертації сформульовано й інші цікаві та корисні положення та висновки.

Однак, як і при дослідженні будь-якої складної і нової теоретичної проблеми, в зазначеному дисертаційному дослідженні міститься чимало спірних, неузгоджених і не зовсім обґрунтованих положень, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямами подальшої розробки даної проблеми. Зокрема:

1. Визначену здобувачем систему функцій експертних установ при взаємодії з правоохоронними органами, яка включає правоохоронні, інформаційні та нормотворчі функції (с. 48-49), доцільно доповнити організаційними функціями, які полягають в організації проведення експертних досліджень, збору доказів, інших спільних дій.

2. Вказуючи на необхідність закріплення в законодавстві окремих

прав експерта (с. 60-61), здобувачеві варто було б вказати, в якому саме нормативно-правовому акті їх необхідно закріпити.

3. Потребує уточнення висновків здобувача щодо виокремлення організаційних гарантій діяльності експерта (с. 66-67). Належне матеріальне та соціальне забезпечення роботи експерта, інформаційне та кадрове забезпечення експертних установ доцільно віднести до забезпечувальних гарантій, а не організаційних.

4. Досліджуючи організаційні засади взаємодії експертних установ з правоохоронними органами (с. 126-138), здобувачеві варто було б окрему увагу приділити контрольно-наглядовій діяльності у досліджуваній сфері.

5. Потребує уточнення висновків здобувача про те, що з метою уникнення можливості впливу представників правоохоронних органів на результати проведення експертизи, державні спеціалізовані експертні установи доцільно вивести з підпорядкування міністерств та забезпечити їх самостійне і незалежне функціонування (с. 159). В даному випадку дисертантові варто було б визначити зв'язки підпорядкованості та підзвітності, які він вважає більш ефективними.

Висловлені зауваження носять характер побажань та не можуть суттєво вплинути на загальну високу наукову цінність рецензованої роботи та позитивну оцінку проведеного автором дослідження.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані у: науково-дослідній роботі; правотворчості; навчальному процесі та практичній діяльності.

Повнота висвітлення результатів дослідження. Основні результати дисертаційного дослідження викладено у шести статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, трьох тезах наукових повідомлень на науково-практичних конференціях та круглих столах.

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату. Аналіз текстів дисертації та автореферату засвідчує ідентичність автореферату і

основних положень роботи. Дисертацію й автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Загальний висновок.

Наведене дозволяє зробити висновок, що дисертаційне дослідження «Адміністративно-правові засади взаємодії експертних установ з правоохоронними органами» виконане на належному науково-теоретичному рівні, є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретне наукове завдання, яке має суттєве значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Науменко Сергій Михайлович заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:
заступник декана
з навчально-методичної
роботи факультету № 1
Харківського національного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук

В. О. Невядовський